

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Historical

تاریخی

دکتور سید هاشم صاعد

۱۲۰۸.۱۰

درنگی بر :

برخی دریافت ها و رویداد های افغانستان در قرن بیستم

به کوشش سید ولید صاعد
چاپ دوم

انتشارات بامیان
لیموژ - فرانسه

فهرست مطالب

سخن ناشر

نظر استاد واصف باختری در باره کتاب و نویسنده آن

چند سخن پیش از سر آغاز

سر آغاز

گفتار اول

افغانستان و نظام اقتصادی آن

۱ - عمومیات

۲ - فنودالیزم و چگونگی آن

۳ - خصوصیات فنودالیزم در افغانستان

۴ - آغاز مرحله فنودالیزم در افغانستان

۵ - مرحله رشد فنودالیزم در افغانستان

گفتار دوم :

تأثیرات پدیده های مختلف بر تفکر و ذهنیت اجتماعی جامعه افغانستان

۱- تاثیر فنودالیزم بر تفکر و ذهنیت اجتماعی جامعه

- ۲- تاثیر مذاهب در تفکر و ذهنیت اجتماعی جامعه
 - ۳- تاثیر دولت ها در تفکر و ذهنیت اجتماعی جامعه
- گفتار سوم :

بورژوازی و فعالیتهای سیاسی

- ۱- نوه * بورژوازی بدون صدا
 - ۲- نوه بورژوازی و آغاز فعالیتهای سیاسی
- الف : تاثیر فرهنگ و معارف بالای فعالیت های سیاسی
- ب : تاثیر رشد نسبی اقتصادی بالای فعالیت های سیاسی
- ج : تاثیر پان اسلامیزم بالای فعالیت های سیاسی
- د : تاثیر دیگر نهضت های خارجی بالای فعالیت های سیاسی
- گفتار چهارم :

فعالیت های سیاسی و جنبش مشروطیت

- ۱- اولین فعالیت سیاسی مخفی
 - ۲- اولین جنبش سیاسی
 - ۳- افکار مشروطه خواهی
 - ۴- تاثیر اوضاع خارجی بر اذهان مشروطه خواهان
- گفتار پنجم :

امیر امان الله و استقلال افغانستان

- ۱- استقلال و احیای قشر بورژوازی
 - ۲- نتیجه مشروطه خواهی در افغانستان
 - ۳- شاه امان الله و ناسیونالیزم
 - ۴- قانون اساسی و دموکراسی عهد شاه امان الله
 - ۵- سیاست خارجی افغانستان در عهد شاه امان الله
- گفتار ششم :

سقوط امیر امان الله و پایان دموکراسی

- ۱- دومین هسته ترور سیاسی
 - ۲- دوره اغتشاش
 - ۳- تأسیس دولت نیمه فئودالی و نیمه مستعمره
 - ۴- توجه امپریالیزم آمریکا به سوی افغانستان
- گفتار هفتم :

فعالیت های سیاسی و مبارزه محصلان :

- ۱- اولین فعالیت سیاسی دستوری
- ۲- دومین فعالیت سیاسی دستوری
- ۳- جنبش روشنفکری و اولین اتحادیه محصلان

گفتار هشتم :

جنبش های سیاسی بورژوا دموکراتیک :

۱ - حزب خلق

۲ - حزب وطن

۳ - کلوب ملی

گفتار نهم

مبارزات روشنفکری و اندیشه چپ :

۱ - اولین انتخابات شورای ملی

۲ - اولین نوه های چپ

۳ - دیکتاتوری فردی و نفوذ شوروی در افغانستان

۴ - مسأله پشتونستان و اثرات منفی آن

گفتار دهم :

قانون اساسی و تشکیل احزاب سیاسی :

۱ - دموکراسی شاهی

۲ - سازمان جوانان مترقی

۳ - سازمان جوانان مترقی و تعهدات طبقاتی

۴ - اتحادیه های استادان و محصلان پوهنتون

۵ - جنبش سوسیال دموکراسی و سوسیال دموکرات مترقی

گفتار یازدهم :

کودتا ها و مبارزات :

۱ - کودتای ۱۹۷۳ محمد داود (۲۶ سرطان ۱۳۵۲)

۲ - کودتای خلق و پرچم ۱۹۷۸ (۷ ثور ۱۳۵۷)

۳ - سازمان آزادیبخش مردم افغانستان و قیام خود بخودی

۴ - جبهه متحد ملی افغانستان

گفتار دوازدهم :

وضعیت جهاد و سازمانهای اسلامی :

۱ - تشکل احزاب ، سازمانها ، اتحادیه ها در پاکستان

۲ - تنظیم های بنیادگرا

۳ - تنظیم های محافظه کار اسلامی

۴ - موقف بروکراتها و طرفداران شاه

۵ - اوضاع عمومی و قانونمندی جنگ

۶ - بازی های سیاسی و مانور های روسیه

چند سخن پیش از سر آغاز

طبیعت ، عظمت و شکوه خود را از طریق غنای مادی ، اشکال ، رنگینی ، داده ها و تفاوت‌های نسبی تجلی میدهد . همین پدیده ها و داده های کمی و کیفی اند که از يك سو صور ظاهری جهان را آراسته اند و از سوی دیگر ذخایر و منابع سرشار ، نعم مادی را در اختیار انسان قرار میدهند .

انسان در طول تاریخ با قبول رنج و الم و تحمل ضایعات فراوان ، از طریق اصلاح و بهبود وسایل کار خود ، خود را از « مرحله انسان مقهور طبیعت به مرحله انسان تولید کننده » به سر منزل تفکر آگاهانه و تحقیق در امور خود و جهان ارتقاء بخشید .

تقسیم جهان به قاره ها و قاره ها به کشور ها و کشور ها به نژاد های مختلف جمعی از مردم جهان را بنابر یاری و مساعدت های طبیعت زودتر به مرحله زندگی و رفاه مادی رسانید ، در حالیکه گروهی دیگری هنوز در رنج و حرمان زندگی مادی قرار دارد .

هر گاه دیروز باران و سیلاب قربانیان خود را دسته دسته به دیار نیستی می سپرد ، دگر با رشد وسایل کار ، تجربه انوزی و ایجاد تکنالوژی در کشور های صنعتی اروپا و امریکا ، قطع نظر از سر سبزی ، مردم آن سرزمین ها از رنج صحرا و بیابان و دشت و هامون و مشکلات کمبود آب و آبیاری و عوامل ناشی از آن رهائی یافتند . در این میان افغانستان در قاره و قلب آسیا ، کشور محاط به خشکه است که منظر جغرافیائی و اقلیمی آن بنابر کمبود مقدار باران های موسمی و سالانه ، فاقد سرسبزی دایمی و سرتاسری بوده ، به همین روال اندازه محصولات کشاورزی و دامداری آن به تناسب ساحه و وسعت خاک در ردیف پائین قرار میگیرد .

کوه های سر به فلک و دامنه های مرتفع تا ۳۰۰۰ فت ، باشندگان آنرا در زندگی طاقت فرسا و دور از شناخت محول شان قرار داده است . منابع سرشار زیر زمینی و معادن گوناگون افغانستان در حالت دست نخورده باقی مانده که هر گاه این منابع به اثر غفلت و خود کامگی دولت ها و مداخله مستدام کشور های بیگانه تا امروز در دل زمین و در سینه کوه ها باقی نمی ماندند بدون شك افغانستان کشور غنی ، سرسبز ، آباد و همسفر کاروان ترقی و مدنیت جهان امروزی بود .

عامل دیگر عقب مانی افغانستان را طوریکه در بالا اشاره نمودیم ، میتوان در لابلای تهاجم کشور کشایان شرقی و غربی و در سیاست پیش روی و مداخله گرایانه امپراتوری های برتانیه و روس جستجو نمود . همین عامل بود که در تبنای با اشرافیت و نظام خانخانی افغانستان ، مردم ما را برای سده های طولانی از نعم مادی ، علم و هنر و آگاهی به دور نگهداشته بود .

اما به فحوای اینکه هیچ حرکت تکاملی را نمی توان برای همیشه لجام زد ، مردم ما نیز بنابر خصلت آزادیخواهانه خویش تن به استعمار و انقیاد فرهنگی آن نداده و به گواهی تاریخ بار ها بر سر ویرانه های مهاجمان خارجی و خاکستر جنگ های فئودالی ، سنگ بنای آبادی های درخشان و شالوده های فرهنگی و هنری را از خود به جا مانده اند .

پس هر گاه شرایط سخت و ناگوار اقلیمی و مداخلات مکرر خارجی در افغانستان یکی از انگیزه های اندیشیدن است ، ولی عامل عمده و اساسی همانا سیر تکامل تاریخ جامعه افغانستان خواهد بود .

نویسنده در این جا آرزو ندارم که علی رغم مقصد این یادداشتها و کمبود مأخذ و آثار تحقیقی و نقش تیوری برخاسته از درون جامعه ، به تشریح مراحل تکاملی جامعه افغانستان بپردازم ، اما از آنجائیکه بیان کلی و مؤجز خود ویژگی

ها ، نویسنده را در بحث اندیشه ها یاری میرساند ، ناگزیر در حدود حافظه افسرده ، یادداشت ها و نوشته های ناچیز، از ذکر آن دریغ نمی ورزم .

این اثر را نباید تاریخ جنبش های سیاسی افغانستان توجیه نمود . این نکته روشن است که تحلیل جنبش های سیاسی مردم افغانستان که از اولین کوشندگان راه مشروطه (۱۹۰۱ - ۱۹۱۹) تا پایان دهه قانون اساسی جدید (۱۹۶۳ - ۱۹۷۳) مدت ۷۷ سال را احتواء میکند کاریست که از تاب و تحمل يك فكر و يك قلم فاصله دارد که شاید روزی به همت روندگان راه سیاسی به مثابه يك اثر تحقیقی به جامعه نیازمند ما، تقدیم گردد .

نکته ای که قابل تذکر است این است که بعد از فاجعه سرطانی ۷ ثور ، افغانستان از تغییر های تدریجی و آرامش نآسوده ای که نشانه های انقلاب بورژوا دموکراتیک ملی در آن دیده و پیشگویی می شد به سوی تحول منفی و ارتجاعی تغییر جهت یافت که با هجوم شوروی (دیروز) به افغانستان ، در سناریوی جنایات ، ابعاد گسترده به میان آمد .

در شرایطی که دسترسی به اسناد موثق و متون تحقیقی معتبر برایم ممکن نیست ، سعی من بر آنست که تا با اتکاء به برخی یادداشتها و حافظه ام ، برداشت های سیاسی خود را از این روند پیچیده و متلاطم اجتماعی ، اقتصادی و سیاسی با امانت داری و بدون آرایه و پیرایه لفظی بیان دارم . آرزو مندم این کار را با اراده آزاد ، بدون توهین به کسی یا گروهی و تا جائیکه عقیده ام به آزادی و مشی مستقل ملی مددگار شود ، به نحو شایسته ای انجام داده باشم تا خدمت ناچیز به هموطنان به خصوص به جوانانیکه تازه در پلکان اجتماعی پا نهاده و در زورق شکسته سیاسی دل به دریا زده اند ، باشد .

بدیهی است که بنده هر گونه خرده گیری علمی و مسؤولانه بر نقایص و کمبود های این یادداشتها را با خشنودی و تواضع استقبال خواهم نمود .

دکتور سید هاشم صاعد

کانادا اگست ۲۰۰۰

یادداشت:

* - به نقل از صفحه ۲۰۲۱۷ "الغت نامه دهخدا" در معنی واژه "نوه" چنین می خوانیم:

نوه: (ع مص) بلند گردیدن نبات و جز آن (از اقرب الموارد) (از منتهی الارب) بزرگ شدن نبات(تاج المصادر بیهقی).

مرتفع و بلند گردیدن. [نیه]ن ی ه [(از متن اللغة) ...

تا جائیکه از متن جمله در نوشته جناب داکتر صاحب "صاعد" بر می آید به یقین ایشان از به کار بردن واژه "نوه" معنی "رشد و نمو" را در نظر داشته اند.

ویراستاران پورتال AA-AA